

Zawody przyszłości w regionie podlaskim

The profession of future in Podlasie region

Wiesław Matwieczuk, Anna Łaut

Politechnika Białostocka, Wydział Zarządzania

Abstract

The management of the labour market and the career evolution require reliable forecasts, taking into consideration many real conditions of the external environment.

The most wanted professions trends in the West labour market are presented in the paper. Such information may be useful in career development as well as selection of instruments for regional labour market control.

Keywords: labour market, professions of the future, the deficit professions in the region, the effects of globalisation

Wstęp

Planowanie przyszłości pełni bardzo ważną rolę w życiu każdego człowieka, a dobór odpowiedniej ścieżki kształcenia wpływa na jego karierę zawodową. Wybór właściwego zawodu jest sprawą trudną i niepewną, a powodzenie w podjęciu decyzji zależy w bardzo dużym stopniu od posiadanych informacji, które muszą być wiarygodne i istotne. Tym bardziej, że przemiany w systemie gospodarczym kraju powodują, że zmieniają się też wymagania co do kadry pracowniczej. Dynamiczny postęp naukowo – techniczny sprawia, że przekształca się charakter i struktura zawodów, jak również wymagania w zakresie wiedzy i kwalifikacji pracowników.

Celem opracowania jest charakterystyka rynku pracy w regionie podlaskim oraz trendów występujących na świecie, co pozwoli na wyselekcjonowanie najbardziej poszukiwanych zawodów w regionie w bliskiej perspektywie. Pomoże to wielu ludziom dokonać wyboru właściwej ścieżki kształcenia bądź też wyłonić rodzaj działalności, dzięki której będą mieli szanse utrzymać się na rynku. Wiedza

o zawodach, które będą poszukiwane na rynku pracy za kilka lat, umożliwi podmiotom regionalnego rynku pracy podjęcie wcześniejszych działań ukierunkowanych na dostosowanie podaży pracy pod względem wykształcenia i ilości pracowników.

1. Postęp techniczny a zmiany na rynku pracy

We współczesnym świecie tempo postępu technicznego i technologicznego jest wyraźnie przyspieszone i oparte przede wszystkim na rozszerzeniu komputeryzacji w przesyłaniu informacji oraz na technologiach produkcyjnych¹.

Istnieją dwa poglądy na temat zależności, między bieżącym rozwojem technik i technologii wytwarzania i komunikacji, a wielkością zapotrzebowania na pracę. Pierwszy z nich zakłada bliski i gwałtowny spadek popytu na pracę, wywołany przede wszystkim wzrostem jej produktywności. Skutkiem tego będzie zjawisko nierównomiernego dostępu do korzyści, jakie płyną z tych zmian, co doprowadzić będzie mogło do wykluczenia społecznego oraz marginalizacji, zarówno jednostek, jak i całych grup, pogłębienia się rozwarstwienia dochodowego przy jednoczesnym powiększaniu się obszarów ubóstwa, wzrostu zagrożeń patologii społecznych. W dłuższym okresie czasu może to doprowadzić nawet do wstrząsu, nie tylko społecznego, ale również politycznego na skalę światową.

Drugi pogląd, całkowicie odmienny niż pierwszy, zakłada, że w związku z globalizacją, jaka wywołana została postępowaniem technicznym, zajdą zmiany korzystne dla jednostki i całych grup społecznych. Da to możliwość uzyskania większych dochodów z pracy, możliwość kształcenia ustawicznego, doprowadzi do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego oraz poprawy warunków zdrowotnych. Zakłada się tu również, że zmiany nie zachodzą w wielkości popytu na pracę, ale w jego strukturze. Należy wielkość zapotrzebowania na pracę traktować jako stałą lub zwiększającą się w wymiarze bezwzględny, gdyż wzrosnąć może niestabilność miejsc pracy. Oznacza to, że tradycyjne zawody będą znikać, a ich miejsce zajmą nowe. Będzie to obligować zmianą profili kwalifikacyjnych pracobiorców. Najbardziej uderzający jest fakt, że wprowadzenie nowych technologii obniża popyt na pracę w wielu dziedzinach działalności, a w szczególności w tych związanych z produkcją, a zwiększa w innych, które nadal wymagają interwencji ludzkiej, co widoczne jest szczególnie w usługach².

¹ Kryńska E., 2007. *Wpływ megatrendów światowych na polski rynek pracy*. (w:) E. Kryńska (red.). Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego i rynku pracy. Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 11.

² Ibidem, s. 11 – 13.

Dotychczas, człowiek okres swojej aktywności zawodowej mógł przejść bez potrzeby przystosowywania się do nowych technologii i miał poczucie, że podczas edukacji uzyskał pełne kwalifikacje zawodowe. Było to źródłem satysfakcji danego pracownika. Obecnie jednak, przy tak szybkim tempie postępu technicznego, który prowadzi do zmian w technologii wykonywania poszczególnych zawodów i wydłuża aktywność zawodową ludzi, pojawia się odczucie, że nie zdołali oni w pełni osiągnąć bytu doskonałego pod względem społeczno – gospodarczym z uwagi na niedoskonałość zawodową, która powstała w wyniku nienadążania za postępem technologicznym w wykonywanym zawodzie. Tak więc postęp technologiczny staje się jednym z czynników, który skłania ludzi do kształcenia ustawicznego³.

Rewolucja naukowo – techniczna, nie spowodowała zmian tylko w samej pracy, ale w całym świecie ludzi pracy. P.F. Drucker twierdził, że nie praca, a wiedza jest głównym źródłem bogactwa w dobie postępu technologicznego. Zauważyć można przechodzenie od „społeczeństwa pracy” do „*społeczeństwa wiedzy*”⁴.

Społeczeństwo informacyjne kreuje nowe zawody, degradowując i niszcząc tradycyjne. Rozwijający się sektor informacyjny i audiowizualny sprawia, że zawody i umiejętności pracowników muszą być dostosowane do zmieniających się potrzeb. Gospodarka wiedzy wymaga od człowieka posiadania więcej niż jednego zawodu, pozwalającego na zatrudnienie na mobilnym rynku pracy, co wymusza potrzebę nieustannej poprawy jakości zasobów ludzkich, poprawy ich mentalności i gotowości do zmiany profilu kwalifikacyjnego w ciągu całej kariery zawodowej⁵.

Megatrendy światowe, które związane są z procesem globalizacji nie omijają też Polski. Najważniejsze następstwa globalizacji rynków pracy dla naszego kraju to⁶:

- liberalizacja importu i przepływów kapitałowych sprawia, że krajowy rynek pracy zostaje otwarty na rosnący, pośredni wpływ globalizacji poprzez import oraz nowe technologie, które stosowane są przez filie korporacji transnarodowych, działających na terenie Polski;

³ Sztumski J., 2007. *Wyzwania przed jakimi stoi edukacja zawodowa na początku XXI wieku*. (w:) *Edukacja zawodowa w aspekcie przemian społeczno – gospodarczych: wyzwania, szanse, zagrożenia*, pod red. naukową R. Gerlach, Wyd. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, s. 34 – 36.

⁴ Morawski W., 2005. *Globalizacja i praca. Kontekstowa analiza świata pracy*. (w:) , S. Borkowska (red.), *Przyszłość pracy w XXI wieku*wyd. IPiSS, Warszawa, s. 22 -23.

⁵ Dach Z., 2008. *Praca w dobie społeczeństwa informacyjnego*. (w:) Z. Dach (red.), *Rynek pracy w Polsce: aspekty ekonomiczno – społeczne*. Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków, s. 16 – 17.

⁶ Dach Z., 2007. *Internacjonalizacja polskiego rynku pracy w świetle procesów globalizacyjnych zachodzących na świecie*. (w:) Z. Dach (red.), *Ekonomiczno – społeczne problemy transformacji systemowej w Polsce*, wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków 2007 r., s. 12 – 14.

- dzięki przewadze konkurencyjnej, zagraniczne firmy z łatwością wspierają krajową produkcję; prowadzi to do upadku rodzinnych przedsiębiorstw, które nie są w stanie sprostać wyzwaniom globalizacyjnym; powoduje to zwiększenie bezrobocia, w szczególności w mniej rozwiniętych regionach kraju;
- pogłębianie się międzynarodowych powiązań rynku pracy, poprzez zwiększenie udziału w wymianie międzynarodowej;
- trudna sytuacja na rynku pracy w Polsce spowodowała nasiloną emigrację siły roboczej;
- postęp technologiczny w zakresie informacji i komunikacji zmniejsza popyt na pracę ludzką (szczególnie widoczne jest to w procesie produkcji i usługach);
- zjawisko globalizacji zwiększa różnice w dochodach społeczeństwa i pogłębia pauperyzację;
- zmniejszenie zapotrzebowania na tzw. pracę typową i zwiększenie liczby miejsc pracy w nietypowych formach;
- priorytetem staje się dorównanie konkurentom w poziomie kwalifikacji ludności i wydajności pracy.

Globalizacja sprawia, że w świecie pracy rodzi się wiele niewiadomych. Rynek światowy nie zapewnia tak wielu miejsc pracy, jak początkowo zakładano. Zachodzą znaczące zmiany w świecie pracy. Następuje indywidualizacja pracy, zwiększa się samozatrudnienie, ludzie podejmują pracę w niepełnym wymiarze czasu, co pozwala im na spędzanie więcej czasu z rodziną, czy też pracę na rzecz wspólnot lokalnych. Globalizacja powoduje, że zmniejsza się rola związków zawodowych, zbiorowych umów, popyt na krajową produkcję⁷. Rynek pracy stawia wysoką poprzeczkę młodym ludziom. Kończąc edukację niejednokrotnie w zderzeniu z rzeczywistością czują się zagubieni. Przeświadczenie, że posiadanie wyższego wykształcenia gwarantuje pracę, już dawno okazało się nieaktualne.

2. Relacje popytowo-podażowe na podlaskim rynku pracy

Analiza sytuacji na polskim rynku pracy pozwala stwierdzić, że wysoki poziom bezrobocia związany jest z występującym niedopasowaniem, między strukturą kwalifikacyjno – zawodową podaży i popytu na pracę. Obecnie obserwuje się jednoczesne występowanie zawodów deficytowych i nadwyżkowych, a pracodawcy często mają problem ze znalezieniem osób o określonych kwalifikacjach i umiejętnościach zawodowych. Pomimo zwiększającej się liczby bezrobotnych, sytuacja się nie zmienia. Dzieje się tak, ponieważ osoby poszukujące pracy, nie posiadają

---

⁷ Morawski W., *Globalizacja i praca...*, op. cit., s. 34.

odpowiednich kompetencji. Pracodawcy zmagają się z ciągłym niedoborem utalentowanych pracowników w istotnych dla nich obszarach. Poszukują osób z interdyscyplinarnym przygotowaniem, co zmusza przyszłych pracowników do studiowania na więcej niż jednym kierunku bądź też zdobywania dodatkowych kwalifikacji po zakończeniu studiów⁸.

Niedostosowanie systemu kształcenia do wymagań rynku pracy powoduje, że funkcjonują na nim zawody, na które zapotrzebowanie ze strony pracodawców w postaci zgłaszanych ofert pracy jest znacznie mniejsze niż liczba osób mających kwalifikacje i chcących pracować w danym zawodzie (*zawody nadwyżkowe*) oraz zawody, w których pracodawcy mają problem z znalezieniem kandydatów do pracy (*zawody deficytowe*). Nieznaczny procent stanowią też zawody zrównoważone, tj. wskazujące równowagę w zakresie popytu i podaży pracy⁹.

W związku z tym, niezbędne staje się prowadzenie różnego rodzaju analiz dotyczących tego problemu. Jednym z nich jest prowadzenie monitoringu zawodów przez urzędy pracy w poszczególnych województwach. W ramach tego rodzaju badań Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku prowadzi analizę ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców i liczbie bezrobotnych zarejestrowanych w danym zawodzie. Analizy zawodów deficytowych i nadwyżkowych dokonano na podstawie wskaźnika intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów. Jest to procentowy udział liczby zgłoszonych w danym zawodzie ofert pracy w liczbie zarejestrowanych w tym zawodzie bezrobotnych. Zawody o wskaźniku mniejszym niż 0,9 to zawody nadwyżkowe, od 0,9 do 1,1 to zrównoważone, powyżej 1,1 to deficytowe. Im wyższy wskaźnik tym wyższe zapotrzebowanie na pracowników w danym zawodzie. Wśród 30 grup zawodów wystąpiło 22 grupy nadwyżkowe, 1 zrównoważona i tylko 4 deficytowe grupy zawodowe. Tabela 1 przedstawia ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie podlaskim w I półroczu 2009 roku według grup dużych.

Tabela 1. Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w woj. podlaskim w I półroczu 2009 roku

Lp.	Nazwa grupy zawodów	Wskaźnik intensywności nadwyżki/ deficytu zawodów	
1	Siły zbrojne	0	X
2	Przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy, zawodowi działacze	0	
3	Rolnicy i rybacy pracujący na własne potrzeby	0	

⁸ Janas I., 2009. *Najbardziej poszukiwani*. Personel i Zarządzanie 8, s. 33-35.

⁹ Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.up.podlasie.pl, stan z dn. 17.04.2010 r.

cd. Tabeli 1.

4	Rolnicy	0,0178	Zawody nadwyżkowe	
5	Średni personel techniczny	0,0524		
6	Robotnicy obróbki metali i mechanicy maszyn i urządzeń	0,0729		
7	Średni personel w zakresie nauk biologicznych i ochrony zdrowia	0,0744		
8	Robotnicy zawodów precyzyjnych, ceramicy, wytwórcy wyrobów galanteryjnych, robotnicy poligraficzni i pokrewni	0,0984		
9	Pozostali robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy	0,1015		
10	Operatorzy i monterzy maszyn	0,1153		
11	Specjaliści nauk fizycznych, matematycznych i technicznych	0,1176		
12	Leśnicy i rybacy	0,1825		
13	Pozostali specjaliści	0,1854		
14	Specjaliści nauk przyrodniczych i ochrony zdrowia	0,1968		
15	Operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych	0,2398		
16	Specjaliści szkolnictwa	0,3242		
17	Kierowcy i operatorzy pojazdów	0,3461		
18	Górnicy i robotnicy budowlani	0,3535		
19	Pracownicy usług osobistych i ochrony	0,5097		
20	Robotnicy pomocniczy w górnictwie, przemyśle, budownictwie i transporcie	0,5216		
21	Ogrodnicy	0,5323		
22	Pracownicy pozostałych specjalności	0,5762		
23	Modelki, sprzedawcy i demonstratorzy	0,6304		
24	Kierownicy małych przedsiębiorstw	0,8333		
25	Robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewni	0,8636		
26	Pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów	1,0144		Zawody zrównoważone
27	Kierownicy dużych i średnich organizacji	1,3704		Zawody deficytowe
28	Nauczyciele praktycznej nauki zawodu i instruktorzy	1,375		
29	Pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach	2,4164		
30	Pracownicy obsługi biurowej	2,6371		

Źródło: witryna internetowa www.up.podlasie.pl z dnia 17.04.2010r.

Z tabeli wynika, iż na podlaskim rynku występuje deficyt¹⁰:

- zawodów na średnim poziomie wykształcenia, wymagających umiejętności interpersonalnych bądź związanych z kontaktami z klientami (animatorzy kultury, pracownicy bibliotek i informacji naukowej, pracownicy administracyjni, sekretarze, sekretarki, recepcjoniści i rejestratorzy, pracownicy obsługi biurowej oraz urzędnicy do spraw przyznawania zasiłków);
- zawodów związanych z pełnieniem funkcji kierowniczych (kierownicy działów marketingu i sprzedaży, kierownicy pozostałych wewnętrznych jednostek organizacyjnych gdzie indziej niesklasyfikowani);
- na poziomie wykształcenia wyższego (specjaliści do spraw zarządzania zasobami ludzkimi, archiwiści i muzealnicy);
- zawodów związanych z budownictwem (robotnicy budowlani robotnicy pomocniczy w budownictwie drogowym, wodnym, operatorzy maszyn);
- pracowników usług ochrony (strażnicy w zakładach dla nieletnich, strażacy) oraz robotników niewykwalifikowanych (myjący pojazdy i szyby, gospodarze budynków).

3. Prognozy dla polskiego rynku na podstawie światowych trendów

Bieżący monitoring zawodów i specjalności nie jest jednak wystarczający, by przedstawiać wiarygodne prognozy dotyczące trendów na rynku pracy. Dla osób poszukujących pracy niezwykle ważne jest posiadanie wiedzy na temat nowych możliwości zatrudnienia, dlatego warto znać zawody pojawiające się dopiero na rynku. W wyniku postępu cywilizacyjnego i technologicznego, zmiany stylu życia oraz wzorowania się na rynkach zachodnich powstają nowe zawody także w Polsce. Z kolei dla Europy częstym wzorem w procesie planowania rozwoju rynku pracy są Stany Zjednoczone, warto więc przyjrzeć się ofertom pracy w tym kraju.

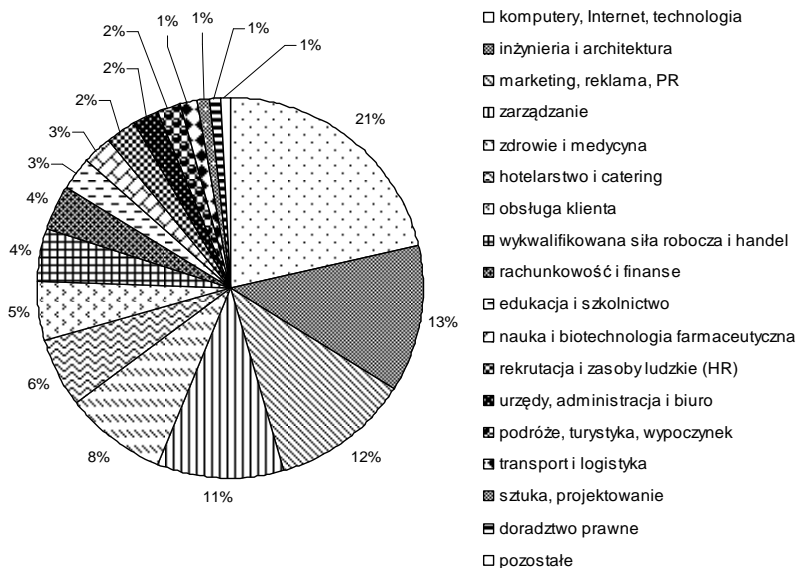
Z przeglądu portali internetowych wynika, że najbardziej *popularne dziedziny w Stanach Zjednoczonych* to: komputery, Internet, technologia; inżynieria architektury; reklama, marketing, PR; zarządzanie oraz zdrowie i medycyna. Najbardziej popularne branże w USA stanowią w sumie ponad 50% wszystkich ofert pracy zamieszczanych na danym portalu rekrutacyjnym. W dalszej kolejności znalazły się takie dziedziny jak: hotelarstwo i catering, obsługa klienta, wykwalifikowana siła robocza i handel oraz rachunkowość i finanse. Najmniej ofert pracy jest w kategorii: transport i logistyka, sztuka projektowanie oraz doradztwo prawne.

---

¹⁰ Ibidem.

Na rysunku 1 przedstawiono procentowy udział liczby ofert pracy w poszczególnych branżach.

W przypadku zapotrzebowania na konkretne zawody, można zauważyć, że większość stanowią specjaliści lub inżynierowie i zawody związane z ochroną zdrowia. Ponadto, za perspektywiczne uważa się obszary nauki, w szczególności „bio” nauki (np. biotechnologia, bioinżynieria), nanotechnologie i technologie energetyczne. Wiele też wskazuje, że wzrośnie rola zawodów skierowanych bezpośrednio do ludzi (np. terapeuta).

Źródło: opracowanie własne na podstawie witryny internetowej www.bestjobsus.gov z dnia 26.05.2010r.

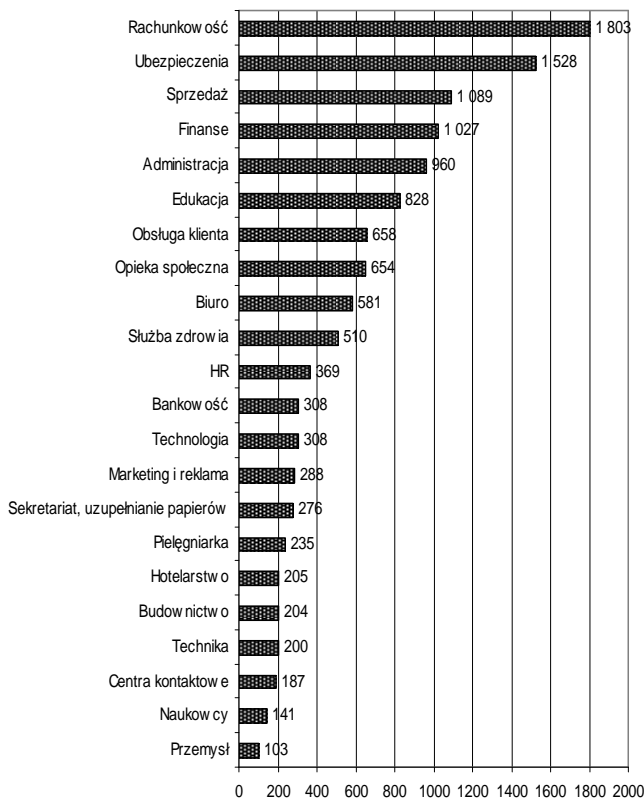
Rys. 1. Popularne branże w USA w 2010 r.

Inne, niż w Stanach Zjednoczonych, są **popularne branże w Wielkiej Brytanii**. Najważniejsze z nich to: rachunkowość, ubezpieczenia, sprzedaż oraz finanse. Na rysunku 2 przedstawiono te, na które jest największy popyt.

Do najbardziej **popularnych zawodów w Wielkiej Brytanii** zalicza się księgowego, doradcę inwestycyjnego, kierownika/ dyrektora oraz ubezpieczyciela. Popularnością cieszą się również takie zawody, jak: administrator HR, fizjoterapeuta, pracownik administracyjny, pielęgniarka estetyczna czy doradca bankowy.

Mniejsza liczba ofert pracy jest na zawody: nauczyciel sztuki, wykładowca biznesu, pracownik socjalny czy korepetytor.

Źródło: opracowanie własne na podstawie witryny internetowej www.reedglobal.com z dnia 24.05.2010r.

Rys. 2. Popularne branże w Wielkiej Brytanii w 2010r.

Dla pokazania trendu występującego na rynku pracy między Polską, a Stanami Zjednoczonymi (jako jedną z potęg gospodarczych) oraz Wielką Brytanią (kraju w Europie, który jest lepiej rozwinięty gospodarczo niż Polska), w tabeli 2 przedstawiono zawody popularne w tych krajach w 2007 roku.

Tabela 2. Zawody popularne w USA, Wielkiej Brytanii i Polsce w roku 2007

Popularne zawody w 2007 roku w:		
Stanach Zjednoczonych	Wielkiej Brytanii	Polsce (w województwie podlaskim)
wykwalifikowani pracownicy fizyczni	opiekun osób starszych	robotnik gospodarczy
przedstawiciele handlowi	wykwalifikowani pracownicy fizyczni (przede wszystkim cieśla, stolarz, spawacz, hydraulik)	pracownik administracyjny
technicy	technicy (przede wszystkim produkcyjni, operacyjni inżynierjny i konserwatorzy)	sprzedawca
inżynierowie	pracownicy branży gastronomicznej (przede wszystkim kucharze)	specjalista administracji publicznej
najwyższa kadra zarządzająca	pracownicy branży budowlanej	kierowca samochodu ciężarowego
pracownicy sekretariatu, asystenci, asystenci administracji oraz pracownicy wspierający pracę biura	pielęgniarki	samodzielny księgowy
kierowcy	lekarze	szwaczka
pracownicy działu finansów i księgowości	informatycy	magazynier
pracownicy działu IT (programiści)	operatorzy maszyn produkcyjnych	sprzątaczką

Źródło: opracowanie własne na podstawie witryn internetowych: www.statistics.gov.uk, www.fedstats.gov, www.manpower.pl, www.obserwatorium.up.podlasie.pl z dnia 2.06.2010r.

Jak widać w tabeli 3, część zawodów, które w 2007 roku były popularne w Stanach Zjednoczonych, obecnie najbardziej poszukiwane są w Wielkiej Brytanii. Natomiast w województwie podlaskim, aktualnie poszukiwani pracownicy to tacy, na których największe zapotrzebowanie w roku 2007 było w Wielkiej Brytanii.

Podsumowanie

Nie da się precyzyjnie określić, jakie będą w przyszłości oczekiwania rynku pracy. Ważne jest w związku z tym nieustanne śledzenie i rejestrowanie zachodzących na nim zmian. Pamiętając, że Stany Zjednoczone są największą potęgą gospodarczą świata warto ten monitoring prowadzić właśnie w tym kraju, bowiem zawody,

które wcześniej popularne były w USA powoli zaczynają pojawiać się w Europie (szczególnie w krajach, które charakteryzują się wysokim poziomem rozwoju gospodarczego), zaś na podlaskim rynku pracy pojawiają się zawody, które cieszyły się zainteresowaniem w wybranych krajach europejskich kilka lat temu. Można więc założyć, że dzisiejsze zapotrzebowanie na profesje w Stanach Zjednoczonych, już za parę lat będzie obejmować Europę oraz województwo podlaskie.

Jak wynika z badań najszybszy wzrost i wytworzenie największej liczby miejsc pracy przewiduje się wśród grup zawodowych świadczących usługi. Najwięcej miejsc pracy powstaje wśród osób pracujących w takich branżach, jak komputery, Internet, technologia, inżynieria i architektura, marketing, reklama, PR, zarządzanie oraz służba zdrowia. Najbardziej pożądane zawody, w głównej mierze powiązane dziedziną informatyka, to specjalista ds. zarządzania technologią, specjalista ds. analiz, specjalista telekomunikacyjny, analityk budżetowy, programista, administrator bezpieczeństwa sieci, informatyk oraz inżynier komputerowy. W przypadku służby zdrowia, zalicza się tu takie zawody, jak pielęgniarka, lekarz wojskowy, pielęgniarka opiekująca się osobami starszymi i niepełnosprawnymi, aptekarz, psycholog czy asystent dentystyczny. Inne popularne profesje to: pracownik administracyjny ds. personelu, urzędnik biurowy, specjalista kontraktowy, inżynier, administrator finansowy czy też zarządzający zasobami naturalnymi. Tak więc prognoza wskazuje, że już za parę lat, w województwie podlaskim, w związku z dużym popyt na dane zawody w Stanach Zjednoczonych, będzie obserwowany wzrost zapotrzebowania na wszelkie usługi komputerowe oraz usługi medyczne. Poszukiwaną grupą zawodów będą też inżynierowie. Przede wszystkim inżynier mechanik, elektronik, inżynier środowiska i budownictwa.

Jeżeli chodzi o województwo podlaskie, to można zauważyć, że obecnie są popularne zawody, które nie tak dawno były poszukiwane przez pracodawców w Wielkiej Brytanii. Są to przede wszystkim takie zawody, jak: sprzedawca, kierownik samochodu ciężarowego, kucharz, krawiec, przedstawiciel handlowy, fryzjer, murarz, stolarz, tynkarz czy robotnik budowlany.

Piśmiennictwo

1. Dach Z., 2008. *Praca w dobie społeczeństwa informacyjnego*. (w:) Z. Dach (red.), *Rynek pracy w Polsce: aspekty ekonomiczne – społeczne*. Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
2. Dach Z., 2007. *Internacjonalizacja polskiego rynku pracy w świetle procesów globalizacyjnych zachodzących na świecie*. (w:) Z. Dach (red.), *Ekonomiczno- społeczne problemy transformacji systemowej w Polsce*. Wyd. Akademii Ekonomicznej w Krakowie, Kraków.

3. Janas I., 2009. *Najbardziej poszukiwani*. Personel i Zarządzanie 8.
4. Kryńska E., 2007. *Wpływ megatrendów światowych na polski rynek pracy*. (w:) E. Kryńsk (red.), *Wybrane aspekty rozwoju gospodarczego i rynku pracy*. Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź .
5. Morawski W., 2005. *Globalizacja i praca. Kontekstowa analiza świata pracy*. (w:) S. Borkowska (red.), *Przyszłość pracy w XXI wieku*. Wyd. IPiSS, Warszawa.
6. Sztumski J., 2007. *Wyzwania przed jakimi stoi edukacja zawodowa na początku XXI wieku*. (w:) R. Gerlach (red.), *Edukacja zawodowa w aspekcie przemian społeczno-gospodarczych: wyzwania, szanse, zagrożenia*. Wyd. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.
7. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.up.podlasie.pl, stan z dn. 17.04.2010 r.
8. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.bestjobsus.gov, stan z dn. 26.05.2010 r.
9. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.reedglobal.com, stan z dn. 24.05.2010 r.
10. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.statistics.gov.uk, stan z dn. 2.06.2010 r.
11. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.fedstats.gov, stan z dn. 2.06.2010 r.
12. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.manpower.pl, stan z dn. 2.06.2010 r.
13. Dokument elektroniczny. Tryb dostępu: www.obserwatorium.up.podlasie.pl, stan z dn. 2.06.2010 r.